

Érzékelttem viszont magamon mint olvasón azt a veszélyt, hogy a regénynek ez a különös, morbid sztorikból való építkezése kihozza az emberből az alantasabb pletykaéhséget. Azt hiszem, olvasása közben újratermeljük magunkban a falusi fülek és szájak véget nem érő sorát. Élvezem és nem várok magyarázatra, ha Franczek Gyula lehetetlen apasági történetét, Töre tata combjába csúszott herezacskóinak viszontagságait, vagy a késleltetett, de általam a legfontosabbnak tartott Számfira Hildi esetét olvasom. A szimbolikus-mitikus avagy mesei olvasat kedvéért tehát nem kellene a regény második felétől megmagyarázni a regényt, értünk mi a szóból. Számfira Hildi történetének nem tragikus végkicsengése, a fiatal pár furcsa egymásra találása, ami az egyetlen boldogságkép lesz a regényben, megint a mágikus realistákat juttathatja eszünkbe.

A könyv végén megkapjuk az identitástörténet lezárását is, bár talán nem ez volt célulvű olvasásunk leginkább várt fordulata. Az utolsó fejezetben Grecsó csavar még egyet az események fonalán: Gergelyről kiderül, hogy nemcsak az apja hiányzik, de családja sem volt sohasem, hogy igazából mindvégig nem tűnt fel, mennyire keveset tudunk róla, bár mindig kiderült, hogy olyan detektív ő, aki mindent utoljára ismer fel. Identitásának kérdésében végül rá marad a döntés. Végre

úgy léphet be egy kapun, hogy ki mondja a nevét.

KRIVÁNSZKY EMÓKE

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2005,*
368 oldal, 2690 Ft)

SZÁNTAI JÁNOS:

Sziszüphosz továbblép

Bosch-kép a címlapon: semmiképp sem hanyagolható tény. Egyszerre mutat, borzongat és kísért. A könyvbe még nem lapoztam bele. Várok. Előfeltételezések sora robog át az elmén... Sejttem, hogy nem lesz igazam. Várni és előfeltételezni – rossz ómen.

Odabenn persze visszaköszön a németalföldi „rokon”, más nyelven, mégis érthetően. Nem ezt vártam – zsörtölődhetnek, ellenkező esetben az örök kiszámíthatóságot gyaláznám. Meglepetés, kellemes.

Sok asszociáció idekinn (a borítón) s odabenn (hol másutt, mint a sorok közt?). Bosch a „fedlap” díszé, a groteszk, néhol furcsán áradó próza pedig a belbecsé. S a világ már valóban tótágast áll. Ahogy a cím is. Hogyan is léphetne tovább épp az, akinek *ab ovo* rendeltetett, hogy nem teheti? Sziszüphosz azonban vállalt von, s odébbáll.

Kilép a kényszerből s monotóniából több kötetből alak is, teszem

azt egy egész falu, ahol csupán egy renegát marad; így tesz a gnú is, bár nem üldözi senki; sőt A. is, aki kilép ugyan a biztos biztosítási ügynök létből a rendkívül kecsgetető, ám félreértett nyomozó-létbe (elég, ha csupán egyvalaki ért félre, a gyöngyház nyelű 22-est ez jobbra hidegen hagyja), de annak rendje és módja szerint bele is hal.

Az ironia Szántai szövegeiben mélyről fakad, egy-egy darabban továbbiban, s megmutatja magát a szomorúság (*Noé bárkája*). Természetesen teszi ezt a maga bizarr valóságában és hétköznapi környezetében.

Több helyütt megbújik Isten – egy novellában a fekete földrészt istene is –, ám *deus ex machinára* kár számítanunk ideleln.

Mindennapjaink kacsintanak ránk, kissé torzán, furcsán: celofánba csomagolva, állatmesébe burkolva, kisemberek élet-epizódjaiba ágyazva, kies vidékre utazva, mesével átítatva. Temetjük a költészetet, a gondolkodót, talán a csigát is (bár sorsa múlhat a recepció jótékony, önkényes csodáján), beszűkítjük világunkat, ahogy teszi ezt a király, akinek legújabb hóbortja a történetek gyűjtése. Gondosan egybeszedve, rendszerezve tűnnek el történeteink a gyűjtő „oltárán”... Mégis jön egy *deus ex machina*, vagy inkább vihar, amely újra szerteszét röpteti őket (*Három mese – Ben-*

degúz király és a történetek). Fara-gott bálványokat is imádunk, hisz az ember „a hibák bányája”. Kár, hogy ezt csupán akkor vesszük észre, mikor az állatok kezdenek gondolkodni. Más szemében a szálfka, ugyebár... (*Három mese – A varázsló és az állatok*).

Egy-egy írás filmszerűen pereg. Merész képvilág és távoli asszociációk hálója vetül néhány novellára. Szavakból született szavak, talán azért, hogy a következő szó is élhesen. Néhol következetes e szerkesztés, másutt azonban túl tág a tér, melybe a „szavak lába” lóg, ilyenkor

a szöveg csak lóbálja e verbális cipőket. Az önműködő írás szürrealisztikuma sosem kínálta tálcan a megoldást, ahogy a 21. század sem feltétlenül kíván mindenáron-asszociációt.

Szántai, a mesélő kifinomultabb, mint Szántai,

a szómágus. Persze kinek-kinek ízlése szerint. Mindenféle hangulat képlekeny anyag lesz a keze alatt, néhány mondat, s máris kész a páratlan és bizarr Bosch-hatás. A kettős narrációjú első mese (*Három mese – A kert és a kertész*) írója körül meg-elevenedik az ihletetlen éjszaka: „Kövér, sötétet izzadó homály lebegett a szobában. Szemmel láthatólag otthon érezte magát. [...] Oda-kint papucsos felhők lógták a lábukat, idebenn pedig ez a dagadt...

[...] A pormacsák kéjesen nyújtózkodtak. Szerették a feledésbe merült árnyakat.”

Szántai Jánost költőként tartotta számon a „szakma” eleddig, annak ellenére, hogy kispromója korábban is előbújt a versek közül. Ugyanúgy, ahogy a novellák közé belopja magát a líra (meghal ugyan ott, s ez apró malőr). Első novelláskötete jól szerkesztett, néhol stilizált, másutt vulgarizált munka nekem, nekem, vaddisznóbőrbe vagy őzkozstümbe bújva, Óperenciás-tengeren innen és túl, történetek előtt, után s legfőként közben. Az „Ismert Író” pedig vállára kapja egy angyal... Aki nem cipeli már a kaszáját.

GÁSZ BOGLÁRKA

(Erdélyi Híradó Kiadó – Fiatal Írók Szövetsége, Kolozsvár-Budapest, 2005, 138 oldal, 1800 Ft)

DARVASI LÁSZLÓ:

A világ legboldogabb zenekara

„Lehet ám az élet célja az is, hogy szeressünk, de soha ne értsük meg, miért.” Az idézett mondat Darvasi László legújabb kötetének hátsó borítóján olvasható, így aforizmaszerűen kiemelve pedig arra enged következtetni, hogy a kezünkben tartott

könyv a szeretetről fog szólni, és ez tulajdonképpen igaz, még akkor is, ha néha úgy tűnik, hogy éppen ellenkezőleg. A látszólagos ellentmondások, belső feszültségek Darvasi írásművészetének fontos eszközei, s ez ennek a gyűjteménynek már a címéből is szinte azonnal érezhető. Azért csak szinte, mert előbb végére kell járnunk annak a kis zavarunknak, amit a cím első olvasásakor érzünk. *A világ legboldogabb zenekara* – valahogy nem erre emlékszünk, de a tartalomjegyzékbe pillantva meg is van a megoldás: *A világ legszomorúbb zenekara*. Ez volt *A veinhageni rózsabokrok* egyik emlékezetes elbeszélése.

A boldogság és a szomorúság történetei olvashatók tehát a kortárs magyar kispromó egyik legjellegzetesebb alkotójának válogatáskötetében, melynek kiadása már meglehetősen időszerű volt. Időszerű, több okból is: egyrészt mert Darvasi életműve fordulóponthoz ért, amit a közelmúlt díjai is bizonyítanak, másrészt pedig mert a ma már nem kapható első négy novelláskötet ismét nagyobb érdeklődésre tarthat számot, az új regény részleteinek folyóiratbeli megjelenésével egy időben.

Különösen érdekes, hogy az elbeszélések nincsenek sem időrendi, sem kötetek szerinti rendbe szerkesztve, hanem látszólag tetszőleges sorrendben szerepelnek. Azon természetesen hosszasan el lehetne vitázni, hogy ez mennyiben következik magukból az írásokból, vagy mennyiben önkényes